

УДК 658.47:658.86/.87

Т. В. Савчук,
к. е. н., доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку і аудиту,
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
О. Ю. Богославець,
студентка групи ОА-10-1,
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНКИ, РОЗРАХУНКУ ТА ОБЛІКУ ТОВАРНИХ ВТРАТ ВІД НЕСТАЧ У ТОРГІВЛІ

T. Savchuk,
Candidate of economic sciences, Associate Professor of accounting and audit department,
Ivano-Frankivsk national technical university of oil and gas, Ivano-Frankivsk
O. Bohoslavets,
Student group OA-10-1, Ivano-Frankivsk national technical university of oil and gas

FEATURES OF VALUATION, CALCULATION AND ACCOUNTING OF COMMODITY LOSSES BECAUSE OF LACK OF TRADE

При здійсненні торговельної діяльності на підприємствах часто виникають товарні втрати, тому визначення розміру втрат є важливим аспектом для ефективного ведення господарської діяльності. Згідно зі змінами в законодавстві порядок розрахунку розміру втрат від нестач став дорогою процедурою для торговельного підприємства, оскільки суб'єкт господарювання практично не може самостійно проводити оцінку збитку, за винятком окремих випадків, а послуги оцінювача майна є платними, що обмежує можливості підприємства оцінювання необхідних даних. Таким чином, у статті досліджено особливості розрахунку розміру збитків від нестач на підприємствах оптової та роздрібною торгівлі, наведено приклади обчислення таких втрат, а також відображення їх в бухгалтерському обліку. За результатами дослідження сформульовані рекомендації щодо подальшого удосконалення і врегулювання розрахунку і обліку товарних втрат від нестач.

In carrying out commercial activities in enterprises often have trade losses as determining the amount of loss is an important aspect for the efficient conduct of business. According to the changes in the legislation procedure for calculating the size of losses from shortages become costly for commercial enterprise, because the commercial enterprise practically is unable to assess the damage, except for some cases, and the services of property appraisers are paid that limits the ability of enterprises. So the paper studies the features of calculation of losses shortages in wholesale and retail, are given examples of calculation of such losses, and represented them in accounting. Recommendations for further improvement and settlement of accounts and accounting losses from commodity shortages are formulated with the help of the results of research.

Ключові слова: торговельна діяльність, товарні втрати, збитки, природній убуток, незалежній оцінювач, інвентаризація, стандартизована оцінка.

Key words: trading activities, commodity losses, losses, natural ubutok, independent appraiser, inventory, standardized assessment.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

На даний час в Україні торговельна діяльність є однією з поширених видів підприємницької діяльності. Згідно зі статтею 1 Закону "Про внутрішню торгівлю" торговельна діяльність — ініціативна, систематична,

виконувана на власний ризик, з метою одержання прибутку діяльність юридичних та фізичних осіб з купівлі та продажу товарів безпосередньо кінцевим споживачам, або з купівлі та продажу товарів оптовими покупцями, зайнятими у сфері виробництва, роздрібною

торгівлі, та з наданням послуг у процесі доведення товарів від виробників до споживачів, у тому числі із надання агентських, комісійних та інших послуг у просуванні товарів від виробника до кінцевого покупця. При здійсненні такої діяльності під час руху товарів можуть виникати товарні втрати. Під товарними втратами слід розуміти частину раціонального і нераціонального використання товару чи продукції, результатом якого є кількісне зменшення маси або втрата споживчих властивостей товару чи продукції. При виявленні таких втрат від нестач, підприємству необхідно визначити розмір збитків для його подальшого ефективного господарювання.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Сутність поняття "збитки" та проблема розрахунку суми товарних втрат від нестач частково розглядалася різними науковцями та спеціалістами такими, як Д.А. Красніков, Д. Ковальов, О. Золотухін та ін. Зокрема Д.А. Красніков у своїй науковій роботі "Еволюція поняття "збитки" та регулювання їх відшкодувань в Україні" дослідив сутність поняття "збитки", "школа" та відшкодування у контексті еволюції нормативного регулювання та цивільно-правових відносин, проаналізував методичні підходи до визначення суми збитків при порушеннях законодавства [1].

Д. Ковальов у своїй статті "Розраховуємо збитки від крадіжки та нестачі" дав позитивну оцінку змінам нової редакції Постанови № 116 "Про затвердження Порядку визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей" і пояснив, як відобразити в бухгалтерському та податковому обліку відшкодування збитків [5].

О. Золотухін розкрив організаційні аспекти розрахунку збитків та порядок визначення втрат від нестач або нанесеної підприємству "шкоди", детально пояснив оцінку розміру збитку [8].

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Спираючись на наведені дослідження науковців, було зроблено висновок про те, що визначення розміру збитків на підприємствах торгівлі є недостатньо розглянутим, а також потребує правового регулювання з боку держави. Таким чином, метою даної статті є дослідження особливостей розрахунку розміру втрат від нестач (збитків) на підприємствах оптової та роздрібно-ї торгівлі, а також відображення таких витрат у бухгалтерського обліку.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Товарні втрати — це виражені в грошовій формі втрати від кількісного зменшення маси товарів і погіршення їх якості в сфері обігу, що відбуваються в процесі транспортування, зберігання, підготовки до реалізації, переробки безпосередньо реалізації. Класифікацію втрат можна провести за окремими ознаками. Так, за приналежністю до видів торгівлі, можна виділити втрати оптової, роздрібно-ї торгівлі. В оптовій торгівлі втрати утворюються, переважно, у процесі транспортування і збереження, які наведено у прикладі 1; у роздрібно-ї торгівлі — у процесі реалізації. Крім того,

вони поділяються на нормовані і ненормовані. Ненормовані втрати — це нестачі та інші втрати товарів понад встановлені норми. До нормованих належать втрати товарів у результаті природного убутку, тобто впливу на них об'єктивних природних факторів (усушка, випаровування, вивітрювання, витікання, розбивання, розпилення, витікання, бій тощо) при нормальних умовах перевезення, зберігання і реалізації, тобто, які мають об'єктивний характер, і тому на них встановлені граничні норми. Держава з метою контролю і певного регулювання подібних явищ встановила норми таких витрат, які регулюються Наказом Міністерства торгівлі СРСР № 88 від 02.04.87 "Про затвердження норм природного убутку продовольчих товарів у торгівлі та інструкцій з їх застосування". Розмір норм залежить від пори року, терміну збереження, групи товару, температурного режиму збереження, відстані транспортування й упакування товару. Затверджені норми є граничними і застосовуються тільки в тих випадках, якщо при перевірці фактичної наявності товарів виявиться нестача, порівняно з даними бухгалтерського обліку [7]. Втрати в межах природного убутку списується з матеріально-відповідальних осіб тільки після проведеної інвентаризації за фактичними розмірами, але не вище встановлених норм і за тими цінами, за якими оприбутковані товари. При виявленні нестачі товару або невідповідності його якості до умов договору приймання товару призупиняється з метою з'ясування причин таких фактів. Факт виявлення нестачі товару або невідповідності його якості має документально затверджено. Одночасно з призупиненням приймання товару слід викликати представника поставальника з метою підписання двостороннього акта. Акт про факт нестачі може бути підписаний однією стороною — одержувачем, якщо на те є згода іншої сторони — поставальника.

Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 9 "Запаси" передбачено, що понаднормові втрати від нестач запасів не включаються до їх первісної вартості, а відносяться на витрати діяльності того періоду, у якому вони були здійснені або встановлені. Що ж до нестачі матеріальних цінностей у межах природного убутку, виявлених при прийманні, то прямих рекомендацій Положення (стандарт) 9 не містить, тому такі нестачі можуть бути включені прямо до складу витрат. Таким чином, розглянемо розрахунок втрат в межах норм і відображення його в бухгалтерському обліку у роздрібно-ї торгівлі на прикладі 2.

Для того, щоб визначити суму збитків від нестач або заподіяної підприємству "шкоди", розглянемо нову редакцію Постанови № 116 "Про затвердження Порядку визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей", затверджена Кабінетом Міністрів України від 23.01.96 (із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 1253 від 07.12.2011). Відповідно до оновлення пункту 2 даної Постанови, сума збитків, що призвела до завдання майнової шкоди державі, територіальній громаді або суб'єкту господарювання з державною (комунальною) часткою в статутному (складеному) капіталі, розмір збитків визначається відповідно до методики оцінки майна, затвердженої Кабінетом Міністрів України, а пункти 3 — 9 виключено. Суму отриманого відшкодування, яка переви-

Таблиця 1. Відображення операцій в бухгалтерському обліку

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
		Дт	Кт	
1	2	3	4	5
1	Списано вартість втрат від нестач цукру, виявлених при інвентаризації, в межах норм природного убутку при зберіганні і реалізації	902	281	8,1
2	Списано вартість зіпсованого цукру понад норми	947	281	991,9
3	Нараховано податкове зобов'язання з ПДВ	947	641	198,38
4	Віднесено суму збитку на позабалансовий субрахунок (198,38+991,9=1190,28)	072		1190,28
5	Прийнято рішення про відшкодування шкоди	375	716	1232,06
6	Списано балансову вартість збитку з позабалансового субрахунку	3	072	1190,28
7	Отримано відшкодування від винної особи в касу підприємства	301	375	1232,06
8	Перераховано ПДВ до бюджету	641	311	198,38
9	Перераховано суму, яку належить перерахувати до бюджету (1232,06-205,34-991,9)	716	642	41,78

щує прями збитки підприємства, згідно з п.10 цієї Постанови сплачують до бюджету [2].

Таким чином, згідно з розглянутим документом, визначати збитки треба відповідно до методики оцінки майна за різними правилами, які стосуються окремо державних суб'єктів господарювання (в особі державних органів, державних підприємств, територіальних громад) та недержавних підприємств, установ та організацій. Відповідно до п. 104-105 Постанови № 1891 КМУ від 10.01.03 р. "Про затвердження методики оцінки майна" визначення розміру збитків здійснюється шляхом проведення оцінки. У разі, коли державний орган або орган місцевого самоврядування є замовником проведення такої оцінки, виконавець оцінки обирається на конкурсних засадах в порядку, що встановлюється Фондом державного майна. Державний орган або орган місцевого самоврядування приймають рішення про розмір збитків з використанням звіту про оцінку збитків за умови наявності позитивного висновку рецензента такого звіту.

Вихідними даними для оцінки є: матеріали інвентаризації; документи з бухгалтерського обліку, оцінки пошкодженого майна, що проводилася з метою, зокрема його приватизації (корпоратизації), оренди, проєктно-кошторисна документація; документи бюро технічної інвентаризації на нерухоме майно, землевпорядна документація на земельну ділянку у разі повернення у державну власність об'єкта приватизації, що був проданий разом із земельною ділянкою, на якій він розташований, документи з відомостями про фізичний стан та технічні характеристики майна, фінансова звітність; матеріали аудиторських перевірок, фінансово-економічного аналізу; інші документи.

Незалежну оцінку збитку недержавних суб'єктів господарської діяльності проводить професійний оцінювач у разі встановлення факту нестачі, розкрадання, знищення (псування) матеріальних цінностей, крім дорогоцінних металів, каміння та валютних цінностей, який має сертифікат суб'єкта оціночної діяльності. Ця особа складає Звіт про оцінку майна, у якому міститься сума збитку, що відображається в обліку підприємства.

При проведенні оцінки бувають випадки, коли можна проводити стандартизовану оцінку, не користуючись послугами незалежного оцінювача. Стандартизована оцінка — оцінка, що здійснюється самостійно державними органами приватизації (органами, уповноваженими управляти державним майном) з використанням стандартної методології та стандартного набору вихідних даних, за результатами якої визначається оціночна вартість [3].

Стандартизована оцінка збитків проводиться у таких випадках:

- відсутність вихідних даних, що містять інформацію про пошкоджене майно до та після його розкрадання (нестачі, знищення, псування), крім даних бухгалтерського обліку;
- неможливість особистого огляду пошкодженого майна виконавцем оцінки, що не дає йому змоги отримати відомості про стан майна до та після розкрадання (нестачі, знищення, псування);
- завдання майнової шкоди внаслідок неправомірних дій з грошовими коштами.

Відповідно до п. 110 Постанови № 1891 Кабінету Міністрів України від 10. 12. 2003 р. "Про затвердження методики оцінки майна", для того, щоб визначити розмір збитку необхідно балансову (залишкова) вартість пошкодженого (викраденого тощо) майна, визначена станом на дату оцінки збільшити на відповідний коефіцієнт, який визначається як добуток індексів цін виробників промислової продукції за галузями промисловості, які визначаються Державною службою статистики України (надалі Держстатом України), за період з дати, на яку було визначено балансову залишкову вартість майна, до дати оцінки збитків [8].

Оскільки індекси визначаються в середньому за місяць, а дата оцінки може припасти на будь-яку дату місяця, то відповідно до рекомендацій, викладених у Листі № 62-97 "Рекомендації відносно порядку застосування індексів інфляції при розгляді судових справ", (затверджений Верховним Судом України від 03.04.1997 р.) необхідно прийняти умовно, що якщо відповідна дата оцінки балансової (залишкової) вартості припадає на період з 1 по 15 число відповідного

Таблиця 2. Відображення операцій в бухгалтерському обліку

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
		Дт	Кт	
1	2	3	4	5
1	Передано товар у роздрібну торгівлю	282	281	15000
2	Нараховано торгіву націнку	282	285	4000
3	Реалізовано товар	361	702	12000
4	Відображено виникнення податкового зобов'язання щодо ПДВ	702	641	2000
5	Списано торгіву націнку	285	282	3200,4
6	Списано собівартість реалізованих товарів	902	282	8799,6
7	Списуємо втрати в межах природного убутку: торгіву націнку (4×0, 2667=1,1)	285	282	1,1
8	Списуємо втрати в межах природного убутку: собівартість (4 - 1,1=2,9)	902	282	2,9
9	Списуємо нестачу понад норми природного убутку, торгіву націнку((300-4)×0, 2667=78,94)	285	282	78,94
10	Списуємо нестачу понад норми природного убутку, собівартість (296 - 78,94=217,06)	947	282	217,06
11	Нараховано податкове зобов'язання з ПДВ (217,06×0,2=43,41)	947	641	43,41
12	Перераховано ПДВ до бюджету	641	311	43,41
12	Віднесено суму збитку на позабалансовий субрахунок (217,06+43,41=260,47)	072		260,47
13	Прийнято рішення про відшкодування шкоди	375	716	261,53
14	Списано вартість збитку з позабалансового субрахунку		072	260,47
15	Отримано відшкодування від винної особи в касу підприємства	301	375	261,53
16	Перераховано до бюджету (261,53 - 43,41 - 217,06=1,06)	716	642	1,06

місяця, індекс за цей місяць береться до розрахунку, а якщо з 16 по 31 число, то індекс до розрахунку береться за наступний місяць. У зв'язку з тим, що Держстат України публікує місячні індекси, то для того щоб визначити індекс за певний період, який включає кілька місяців, слід перемножити місячні індекси за відповідний період [4].

Розрахунок збитку від нестачі, псування, розкрадання та відображення таких витрат у бухгалтерському обліку розглянемо на прикладах 1, 2, 3.

Приклад 1. На складі оптового підприємства зберігається цукор (як товар), балансова вартість якого на дату балансу 30.06.2013 р. становила 9000 грн. Внаслідок проведеної інвентаризації виявлено нестачу 15.08.2013 р. у розмірі 1000 грн. Виявлено винну особу, яка погашає суму збитку 25.08.2013 р.

До бакалійних продуктів, зокрема цукру граничні норми природного убутку становлять 0,09 %. Розраховуємо суму нестачі в межах природного убутку $0,09 \times 9000 \div 100 = 8,1$ грн. Понаднормові втрати становлять 991,9 грн. (1000 - 8,1), на які здійснено нарахування податкового зобов'язання з ПДВ у сумі 198,38 гривень.

Згідно з даними Держстату України індекс цін виробників цукру (код за КВЕД 10,81 група С) за липень 2013 р. становить 103,3%, за серпень — 100,2% (див. на сайті) [6]. Загальний індекс за липень, серпень становить $103,51\% (100,2 \times 103,3: 100)$. Розраховуємо суму збитку — $991,9 \times 103,51\% = 1026,72$ грн., на яку додатково слід нарахувати ПДВ — 205,34 грн. ($1026,72 \times 20\%$). Усього сума відшкодування становитиме 1232,06 грн. ($1026,72 + 205,34$). Згідно з пунктом 10 нової ре-

дакції Постанови № 116 "Про затвердження Порядку визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей", що затверджена Кабінетом Міністрів України від 23.01.96 різницю між сумою відшкодування і вартістю зіпсованого цукру перераховуємо до бюджету у сумі 41,78 грн. ($1232,06 - 205,34 - 991,9$).

Приклад 2. За звітний період сума одержаних горілчаних виробів склала 15000 грн., на які була нарахована націнка в сумі 4000 гривень. Станом на початок місяця залишок товарів в торгівлі — 750 грн., а залишок торгової націнки — 200 грн.

Знаходимо середній відсоток націнки $\frac{Сп\ 285 + Об\ Кт\ 285}{Сп\ 282 + Об\ Дт\ 282} = \frac{200 + 4000}{750 + 15000} = 0,2667$. Визначає-

мо суму націнки, що припадає на реалізований товар $12000 \times 0,2667 = 3200,4$ грн., а собівартість його становить $12000 - 3200,4 = 8799,6$ грн.

У результаті інвентаризації виявлено недостачу горілчаних виробів 29.09.13 на суму 300 грн. Норми природних втрат від бою скляної тари з харчовими товарами при зберіганні таких товарів становлять 0,04%, що складає $0,04\% \times 12000 \times 100 = 4$ грн. (без ПДВ). Таким чином, втрати від нестач понад норму становлять $300 - 4 = 78,94 = 217,06$ грн.

Згідно з даними Держстату України індекс споживчих цін на товари та послуги за вересень 100,4%. Отже, сума збитку $217,06 \times 100,4\% = 217,93$ грн. Нараховуємо ПДВ — 43,6 грн. Таким чином, сума відшкодування $217,93 + 43,6 = 261,53$ грн. Винну особу встановлено, гроші внесені до каси.

ВИСНОВКИ

Отже, внаслідок змін у законодавстві, змінився порядок розрахунку збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування), про який було вище сказано, а тому у даній статті було досліджено особливості проведення оцінки втрат від нестач, розрахунок розміру збитків безпосередньо самим підприємством, а також відповідно до принципу обачності було відображено витрати на підставі достовірно обґрунтованих господарських операцій відповідними розрахунками в бухгалтерському обліку. Проведення самої оцінки збитків від нестач не є безкоштовною послугою, а тому потребує додаткових затрат суб'єкта господарювання, які підприємству не відшкодовуються, бо суму відшкодування відповідно до пункту 10 нової редакції Постанови № 116 Кабінетом Міністрів України від 23.01.96 "Про затвердження Порядку визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей" необхідно перераховувати державі. Крім того, порядок проведення стандартизованої оцінки майна згідно з Постановою № 1891 Кабінету Міністрів України від 10. 12. 2003 р. "Про затвердження методики оцінки майна" здійснюється безпосередньо на державних підприємствах та господарських товариствах з державною часткою (часткою комунального майна) у статутному капіталі, а для недержавних суб'єктів господарювання така методика не розроблена. Таким чином, проблема нормативного регулювання самого розрахунку товарних втрат від нестач потребує перегляду та доопрацювання на рівні держави. Адже, для ефективної торговельної діяльності підприємству необхідно мати систематизовану та чітко впорядковану законодавчу базу.

Література:

1. Красніков Д.А. Еволюція поняття "збитки" та регулювання їх відшкодувань в Україні / Д.А. Красніков // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. — № 22, ч.ІІ. — 2012. — С. 5.
2. Постанова № 116 Кабінетом Міністрів України від 23.01.96 "Про затвердження Порядку визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/116-96-%D0%BF>
3. Постанова № 1891 Кабінету Міністрів України від 10. 12. 2003 р. "Про затвердження методики оцінки майна" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1891-2003-%D0%BF>
4. Лист № 62-97 Верховного Суду України від 03.04.1997 р. "Рекомендації відносно порядку застосування індексів інфляції при розгляді судових справ" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v2-97700-97>
5. Ковальов Д. Розраховуємо збитки від крадіжки та нестачі [Електронний ресурс] / Д. Ковальов // Інтерактивна бухгалтерія: інтернет-журн. — 16.03.13 р. — Режим доступу: <http://www.interbuh.com.ua/ua/documents/oneanalytics/318>

6. Індекси цін виробників промислової продукції у 2013 році (до попереднього місяця) [Електронний ресурс]. — Офіційний сайт Державної служби статистики України. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

7. Наказ № 88 Міністерства торгівлі СРСР від 02.04.87 р. "Про затвердження норм природного убутку продовольчих товарів у торгівлі та інструкцій з їх застосування" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0088400-87>

8. Золотухін О. Рахуємо збитки по-новому / О. Золотухін Вісник Міністерства доходів і зборів України. — 2011. — Київ. — № 5. — С. 6.

9. Індекси споживчих цін на товари та послуги у 2013 році (до попереднього місяця) [Електронний ресурс]. — Офіційний сайт Державної служби статистики України. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

References:

1. Krasnikov, D. A. (2012), "The evolution of the concept of " loss " and the regulation of their refunds in Ukraine", *Naukovi pratsi Kirovohrads'koho natsional'noho tekhnichnoho universytetu. Ekonomichni nauky*, vol. 22, pp. 41—45.
  2. Cabinet of Ministers of Ukraine (1996), "Resolution № 116 of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On approval of determining the amount of loss from theft, shortage, destruction (damage) of property" ", available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/116-96-%D0%BF> (Accessed 12 February 2014).
  3. Cabinet of Ministers of Ukraine (2003), "Resolution № 1891 of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On approval metodyky property valuation", available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1891-2003-%D0%BF> (Accessed 12 February 2014).
  4. Supreme Court of Ukraine (1997), "Letter № 62-97 of the Supreme Court of Ukraine "Recommendations on the application of inflation rates in the consideration of cases", available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v2-97700-97> (Accessed 12 February 2014).
  5. Kovalev, D. (2013), "We expect losses from theft and lack", *Interaktyvna bukhhalteria*, [Online], available at: <http://www.interbuh.com.ua/ua/documents/oneanalytics/318> (Accessed 8 February 2014).
  6. The official site of the State Statistics Service of Ukraine (2014), "Producer price index of industrial production in 2013 (previous month)", available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (Accessed 7 February 2014).
  7. Ministry of Trade of the USSR (1987), "Decree № 88 of the Ministry of Trade of the USSR of 04.02.87 "On approval of rules attrition of food trade and instructions for their use", available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0088400-87> (Accessed 2 February 2014).
  8. Zolotukhin, O. (2011), "Calculations of the losses in a new way", *Visnyk Ministerstva dokhodiv i zboriv Ukrainy*, vol. 8, pp. 5—6.
  9. The official site of the State Statistics Service of Ukraine (2014), "Consumer prices for goods and services in 2013 (previous month)", available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (Accessed 9 February 2014).
- Стаття надійшла до редакції 17.02.2014 р.*